

Commissie Bijzondere Situaties

Jaarverslag 2015

tevens eindrapportage van de tijdelijke Commissie
die per 1-1-2016 als
permanente Commissie wordt ingesteld

Voorwoord

Voor u ligt het laatste jaarverslag van de Commissie Bijzondere Situaties in haar huidige vorm. Gestart als tijdelijke Commissie in het begin van 2014, is het nu tijd om de tijdelijke status een permanente vorm te geven. Er is in het afgelopen ruim anderhalf jaar een goed fundament gelegd die dit mogelijk maakt – er is een doelmatige werkwijze neergezet, er staat een professioneel en betrokken team en de overdrachtscondities borgen een vloeiende overgang.

Maar voor direct al verder op deze overdracht in te gaan, wil ik eerst nog even stilstaan en terugkijken. Terugkijken op een zeer waardevolle periode waarin de problematiek van de bewoners in het Groninger aardbevingengebied een gezicht kreeg. Mensen voor wie de verschillende problemen zich zodanig hadden opgestapeld dat het op eigen kracht niet meer lukt daar uit te komen. Het is een voorrecht daarin – op welke grote of kleine schaal ook – iets in te kunnen betekenen.

Waar de opstartfase van de Commissie zich liet karakteriseren in termen als: de wil tot ‘doen’, durven en pionieren, was 2015 vooral een bestendigingsjaar. Een jaar waarin we hebben doorontwikkeld op het bestaande en hebben vastgelegd wat werkte. Wij vinden het een vanzelfsprekendheid om daarin gelijkwaardigheid in behandeling na te streven – reden waarom we gaandeweg eerder binnengekomen aanvragen met terugwerkende kracht nogmaals tegen het licht hebben gehouden ter herijking. Andere bepalende factoren in onze werkwijze zijn steeds geweest: betrokkenen snel helderheid geven over het proces, de voortgang in beweging houden en individuele afwegingen maken in individuele situaties. Daarenboven blijft één van de belangrijkste factoren toch ook, zo blijkt: gewoon in gesprek gaan met de betrokkenen, samen kijken waar de oplossing ligt en hen stuurman laten van hun eigen leven. Dat is wat hen daadwerkelijk verder helpt.

Met de regeling Bijzondere Situaties wordt duidelijk een lacune opgevuld en daarmee is de Commissie in haar complete vorm – leden, secretariaat en team van casemanagers en deskundigen – niet meer weg te denken. Daarmee zijn we zoals gezegd in de fase aangeland om per 1 januari 2016 van een tijdelijke naar een definitieve vorm over te gaan. Deze permanente adviescommissie blijft de onafhankelijke status behouden en wordt ingesteld door het Ministerie van Economische Zaken. Inmiddels is een goede overdrachtssituatie al geborgd – zo wordt het voltallige team van casemanagers en deskundigen overgenomen naar de permanente situatie, worden de huidige kenmerken van de Commissie in stand gehouden en is er een gefaseerd rooster van aftreden van Commissieleden. Hiermee wordt de continuïteit geborgd, zodat onverminderd en blijvend hulp kan worden verleend aan hen die mede als gevolg van de aardbevingen in een situatie zijn beland waar ze op eigen kracht niet meer uitkomen.

Jos Aartsen
Voorzitter Commissie Bijzondere Situaties

Inhoudsopgave

1. Over de Commissie Bijzondere Situaties	3
1.1 Regeling Bijzondere Situaties	3
1.2 Commissie Bijzondere Situaties	3
1.3 Tijdelijke status & overdracht	3
1.4 Samenstelling van de Commissie	4
1.5 Jaarverslag 2015	4
2. Van pionieren naar een overdraagbare werkwijze	5
2.1 Start & snelle doorontwikkeling	5
2.2 Stappen naar bestendinging: inhoudelijk & procesmatig	6
2.3 Uitgangspunten in de werkwijze	7
2.4 Werkwijze: proces van behandeling & toekenning	8
3. Overzicht aanvragen & vormen van geboden hulp	11
3.1 Cijfermatig overzicht aanvragen & geboden hulp	11
3.2 Vormen van problematiek	12
3.3 Vormen van geboden hulp	13
4. Bevindingen & overdrachtssituatie	14
4.1 Bevindingen vertaald naar adviezen	14
4.2 Overdrachtssituatie	15

1. Over de Commissie Bijzondere Situaties

1.1 Regeling Bijzondere Situaties

De aardbevingen zoals die voorkomen in het Groninger gaswinningsgebied, hebben een grote impact op de bewoners en kunnen ingrijpende gevolgen hebben op hun leven. In meerdere opzichten. Voor hen bestaan verschillende compensatieregelingen, bijvoorbeeld voor de schade die is ontstaan aan hun woning. Maar soms is er sprake van een bijzondere situatie, waar extra problemen spelen die door de compensatieregelingen onvoldoende worden opgelost. Het gaat dan vaak om een stapeling van problemen: medische, psychische en/of sociale problemen, soms ook economische problemen, waardoor de schadeproblemen van het huis de druppel wordt die de emmer doet overlopen.

Het gaat hierbij om bijzondere individuele situaties, waar mensen zelf niet uit komen en waar dringend hulp nodig is. Hiervoor is de regeling Bijzondere Situaties in het leven geroepen. Minister Kamp van Economische Zaken heeft de NAM verzocht 15 miljoen euro beschikbaar te stellen om deze regeling uit te kunnen voeren. Een regeling die dient als vangnet voor de meest schrijnende persoonlijke situaties in de komende jaren.

1.2 Commissie Bijzondere Situaties

Om op objectieve wijze uitvoering aan de regeling Bijzondere Situaties te kunnen geven, heeft Minister Kamp de NAM gevraagd een tijdelijke onafhankelijke commissie in te stellen. Deze Commissie Bijzondere Situaties is half april 2014 van start gegaan en is vanaf het eerste moment als onafhankelijke instantie werkzaam.

De Commissie Bijzondere Situaties is verantwoordelijk voor de uitvoering van voornoemde regeling. Zij beoordeelt de aanvragen voor deze regeling, bepaalt welke extra hulp geboden kan c.q. moet worden en neemt daarin (voor de NAM) bindende besluiten. De geboden ondersteuning kan variëren van het inschakelen van praktische hulp tot het toekennen van een financiële vergoeding.

De Commissie Bijzondere Situaties is samengesteld uit een drietal leden die een maatschappelijke positie in de regio bekleden en zich daarnaast betrokken voelen bij en zich willen inzetten voor de gevolgen van de problematiek die de aardbevingen in Groningen met zich meebrengen. Naast deze drie leden weet de Commissie zich versterkt met een adviserend lid (de Onafhankelijk Raadsman) en een secretaris.

Ook is aan de Commissie een team van casemanagers en deskundigen verbonden. Deze professionals in de maatschappelijke hulp- en dienstverlening bezoeken de aanvragers, onderhouden het persoonlijke contact met betrokkenen, verzamelen de nodige informatie en stellen een zo objectief mogelijke rapportage op.

1.3 Tijdelijke status & overdracht

Zoals genoemd is de status van de Commissie van meet af aan 'tijdelijk' geweest. Inmiddels hebben de leden met overtuiging kunnen constateren dat de tijd rijp is voor een overdracht van taken naar een permanente vorm. De aanbevelingen en conclusies door de Nationaal Coördinator Groningen (2015) sluiten daarbij aan. Meer hierover leest u in hoofdstuk 4.

1.4 Samenstelling van de Commissie Bijzondere Situaties

Voorzitter

Dhr. J.F.M. Aartsen,

Voorzitter Raad van Bestuur UMCG

Leden

Mevr. E. ten Brink-de Vries

Directeur van de intergemeentelijke sociale dienst van Delfzijl, Appingedam en Loppersum en voorzitter van de Raad van Commissarissen van de woningcorporatie Wold en Waard in het Westerkwartier

Mevr. E.I. van Leeuwen-Seelt

Directeur NL projecten BV en vice-voorzitter Raad van Commissarissen woningcorporatie Lefier, alsmede vice-voorzitter Raden van Toezicht van Interzorg, De Zijlen en Biblionet Groningen

Adviserend lid

Dhr. L.J. Klaassen

Onafhankelijk Raadsman schadeafhandeling gaswinning Groningen en voorzitter College van Bestuur Stenden Hogeschool

Secretaris

Dhr. S. Benus

Ondersteuning

Mevr. J.A.J. Zoer

Mevr. M.V. Hulscher

Mevr. G.W.A. Hingstman

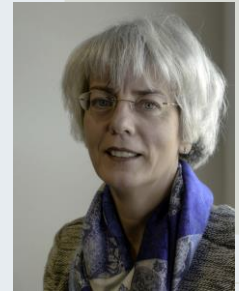
1.5 Jaarverslag 2015

De Commissie Bijzondere Situaties is ruim anderhalf jaar operationeel en hecht er vanuit haar maatschappelijke taak waarde aan haar bevindingen, ontwikkeling in werkwijze en de behaalde resultaten tot nu toe te delen. Daarnaast zal dit verslag het laatste zijn van de Commissie in haar huidige vorm, waarmee het tevens kan worden beschouwd als een afrondend c.q. overdrachtsdocument.

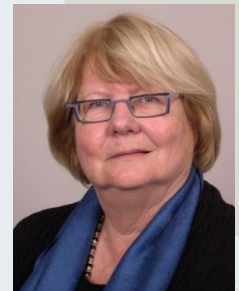
In het voorliggend verslag leest u achtereenvolgens (1) welke uitgangspunten de Commissie hanteert en hoe de huidige werkwijze vorm heeft gekregen, (2) hoeveel aanvragen zijn binnengekomen en behandeld, (3) welke vormen van hulp tot nu toe zijn geboden, (4) welk deel van het ter beschikking gestelde bedrag tot nu toe is ingezet, (5) welke aanbevelingen de Commissie vanuit haar bevindingen in de praktijk heeft geformuleerd (6) wat de uitgangspunten zijn voor de overdracht naar een permanente vorm.

Dhr. J.F.M. Aartsen

Mevr. E. ten Brink-de Vries

Mevr. E.I. van Leeuwen-Seelt

2. Van pionieren naar een overdraagbare werkwijze

2.1 Start & snelle doorontwikkeling

De Commissie Bijzondere Situaties is officieel operationeel sinds 15 april 2014. Sinds die datum zijn binnekomende aanvragen steeds zo constructief mogelijk behandeld en is de werkwijze waarop dit gebeurde voortdurend getoetst en geoptimaliseerd. De input voor deze doorontwikkeling kwam vanuit de bewoners/aanvragers en vanuit ervaringen en bevindingen gaandeweg het proces door de Commissieleden, casemanagers en deskundigen.

Onze casemanagers & deskundigen

Dit zijn de mensen die cruciaal zijn in het werk van de Commissie. Zij zijn het die het persoonlijke gesprek aangaan met de mensen die een aanvraag hebben ingediend. Bij elk gezin, echtpaar of andere betrokkenen komen ze thuis om in eerste instantie te luisteren wat er aan de hand is. Om vervolgens de situatie helder en objectief in kaart te brengen, advies te geven, als vast aanspreekpunt te fungeren en waar nodig het proces voor de betrokkenen te coördineren.

Allen zijn professional in de maatschappelijke hulp- of dienstverlening en brengen van daaruit een flinke rugzak aan ervaring mee. Vanuit bestaande organisaties zijn zij gedetacheerd bij de Commissie.

2.2 Stappen naar bestendinging: inhoudelijk & procesmatig

Er was kortom sprake van een kritische blik op het eigen proces en luisteren naar dat wat er rondom speelt. Dit heeft in het afgelopen jaar geleid tot een aantal constructieve stappen richting een te bestendigen en overdraagbare situatie.

- Een uitgangspunt in de werkwijze van de Commissie is geweest: alleen woningen laten opkopen in uiterste gevallen. Het niet willen verstoren van de woningmarkt lag aan dit punt ten grondslag. Bepaalde en meerdere situaties echter bleken dermate schrijnend dat de Commissieleden dit uitgangspunt hebben heroverwogen en losgelaten. Dit heeft als gevolg dat in meer situaties de NAM het bindende advies wordt gegeven een woning op te kopen. De ernst van de individuele situaties wegen daarbij zwaarder dan de verstoring van de woningmarkt.
- De Commissie vindt het belangrijk dat met één maat wordt gemeten. Bij het aanpassen van de eigen werkwijze c.q. uitgangspunten – zoals bij voorgaand punt – zijn de reeds eerder behandelde cases dan ook opnieuw tegen het licht gehouden ter herijking. Dit heeft in twee situaties geleid tot nieuwe besluiten met terugwerkende kracht.
- Belangrijk in het proces dat een aanvrager doorloopt is: zo snel mogelijk helderheid creëren. Die behoefte werd door de aanvragers kenbaar gemaakt, waarop het werkproces door het gehele team van casemanagers en deskundigen gezamenlijk is geoptimaliseerd.
- Ook is met het team van casemanagers en deskundigen – tijdens een gezamenlijke evaluatie – besproken welke werkafspraken zouden kunnen leiden tot een nog beter gevalideerd en objectief advies richting de Commissie. Hieruit is bijvoorbeeld voortgekomen dat elke casemanager minimaal vijf aanvragen ‘in portefeuille’ heeft om zodoende inhoudelijk stevig in het werk te komen en te blijven. Daarnaast worden de aanvragen en adviezen binnen het team besproken en afgewogen, alvorens een advies ter besluitvorming aan de Commissie wordt voorgelegd.
- Mensen die een aanvraag indienen en bij wie de situatie wordt onderzocht, tekenen één of meerdere toestemmingsverklaringen. In de wijze waarop dit plaatsvindt is een verbeteringslag gemaakt. Men tekent in de huidige situatie bijvoorbeeld per relevant onderdeel en niet voor het geheel. Eén en ander heeft plaatsgevonden in nauwe afstemming met het College Bescherming Persoonsgegevens.
- Het volledig geautomatiseerde en gesloten systeem waarin de dossiers worden verwerkt en bewaard voor zover nodig, is getoetst en volledig ingericht naar de eisen van de Wet Bescherming Persoonsgegevens.

De Commissie is zoals gezegd op tijdelijke basis benoemd. Van meet af aan was het dan ook de insteek om toe te werken naar een overdraagbare, te bestendigen situatie. Met de verbeterlagen die tot nu toe gedurende het operationeel zijn van de Commissie zijn gemaakt, kan de Commissie constateren dat die situatie nu is gecreëerd. Daarom is enkele maanden geleden dan ook het advies uitgebracht aan Minister Kamp van Economische Zaken om de taken van de Commissie over te laten gaan naar een permanente vorm. De Nationaal Coördinator Groningen heeft inmiddels invulling aan dit advies gegeven en een goede overdracht is geborgd. De Commissie blijft in deze nieuwe vorm volledig onafhankelijk in haar handelen. Meer hierover leest u in hoofdstuk 4.

Nu volgend wordt neergezet hoe de huidige en overdraagbare werkwijze vorm heeft gekregen.

2.3 Uitgangspunten in de werkwijze

Om per individuele casus steeds een zo objectief en constructief mogelijk besluit te kunnen nemen, hanteert de Commissie de onderstaande uitgangspunten. In de basis zijn deze gelijk gebleven met hoe ze reeds geformuleerd waren, met de opgedane kennis en ervaring zijn ze in de nuance aangescherpt.

- **Passende hulp voor elke specifieke situatie**

De Commissie behandelt elke aanvraag als een unieke, op zichzelf staande situatie.

- **Vangnet wanneer overige regelingen niet meer volstaan**

Voordat een aanvraag door de Commissie in behandeling kan worden genomen, dienen alle voorliggende voorzieningen en mogelijkheden tot ondersteuning reeds te zijn verkend en onbegaanbaar of onvoldoende gebleken.

- **Complexe problematiek**

In de situaties waarin de Commissie ondersteuning biedt, is sprake van complexe problematiek (aardbevingsschade, medisch/psychisch en financieel).

- **Particulieren, geen bedrijven**

Bewoners in individuele, particuliere situaties kunnen in aanmerking komen voor hulp vanuit de regeling Bijzondere Situaties. Bedrijven vallen daar buiten.

- **Proces gaande houden**

Het proces van behandeling wordt steeds gaande gehouden richting een passende oplossing.

- **Eigen kracht**

Mensen die een hulpvraag neerleggen, moeten zo snel mogelijk weer op eigen kracht verder kunnen. Geconstateerd wordt dat dit goed werkt: de werkwijze heeft een positieve invloed op de oplossing en op de (mentale) houding van de betrokkenen. Mede daardoor kunnen mensen weer écht op eigen kracht verder.

- **Privacybescherming**

De Commissie moet voor haar beoordeling van aanvragen, toetsen op basis van een compleet en objectief beeld. Dat vraagt soms een diepe duik in de levens van mensen, wat absolute privacy vereist in de werkwijze. De Commissie handelt daarin zeer zorgvuldig.

- **Onafhankelijkheid**

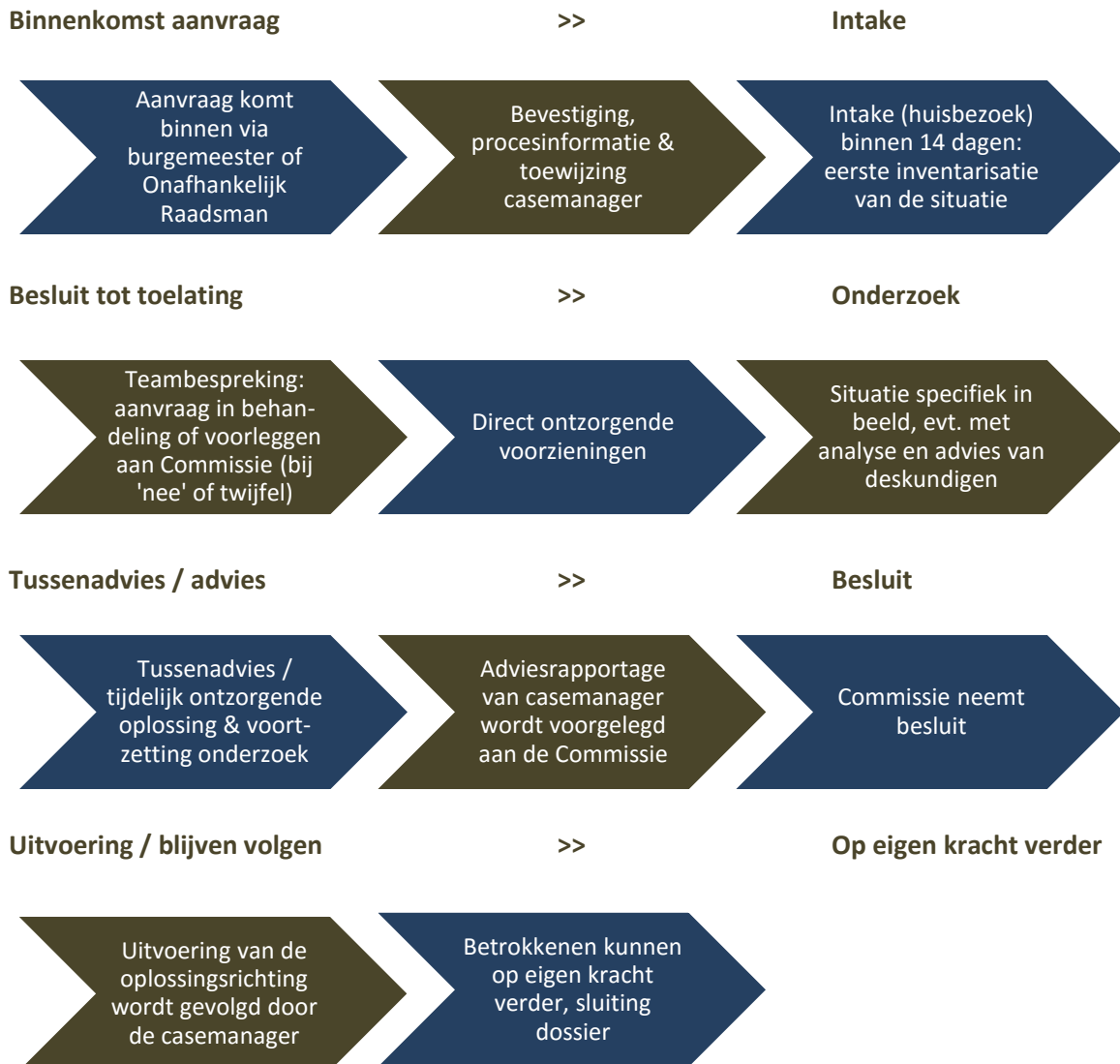
De positie van de Commissie als onafhankelijke instantie is cruciaal in het goed kunnen uitvoeren van haar taak. Die taak omvat het omgaan met kwetsbare mensen in schrijnende situaties - de onafhankelijkheid maakt de werkwijze van de Commissie acceptabel voor deze betrokkenen. Voor hen is dit een belangrijk aspect, aangezien zij het vertrouwen in instanties en organisaties in een voorgaand traject veelal zijn verloren.

Ook in de samenwerking met verschillende partijen is onafhankelijkheid een vereiste. De benodigde gegevensverzameling - op basis waarvan een objectief besluit kan worden genomen - vraagt omwille van de privacy van betrokkenen om op afstand te blijven van betrokken instanties. Afstemming vindt dan ook plaats op procesniveau en niet op inhoudsniveau.

2.4 Werkwijze: proces van behandeling & toekenning

De wijze waarop een aanvraag wordt behandeld, verloopt steeds volgens de procedure zoals navolgend weergegeven in het stroomschema en met een korte toelichting beschreven. Deze procedure is in geoptimaliseerde vorm tot stand gekomen na een gezamenlijke analyse door het gehele team van casemanagers en deskundigen.

Het inhoudelijke besluit in deze procedure wordt altijd specifiek situatiegebonden vormgegeven, zoals vermeld onder §2.3, punt 1.

1. Aanmelding

Een aanmelding komt binnen via:

- a. de burgemeester van de gemeente waar de melder woont óf
- b. de Onafhankelijk Raadsman.

2. Ontvangstbevestiging

Het secretariaat van de Commissie stuurt de melder per brief een ontvangstbevestiging. Hierin worden tevens (kort) de werkwijze & het proces van intake beschreven.

3. Toewijzing aan een casemanager & intake binnen 14 dagen

De aanmelding wordt toegewezen aan een casemanager, die binnen maximaal 14 dagen de intake persoonlijk heeft gedaan. Tijdens dit intakegesprek – dat altijd bij de aanvrager thuis plaatsvindt – maakt de casemanager een eerste inventarisatie van de situatie.

4. Teambespreking – besluit tot toelating

Tijdens de 3-wekelijkse teamvergadering worden alle binnengekomen aanvragen gepresenteerd (gerelateerd aan de drie criteria + coping) en besproken. Gezamenlijk wordt afgewogen of de aanvraag verder in behandeling wordt genomen dan wel wordt afgewezen. Is er voldoende grond om de aanvraag toe te laten tot de verdere procedure, dan wordt deze verder in behandeling genomen.

Is er onvoldoende grond of twijfel dan wordt het oordeel van de Commissie gevraagd. Tijdens de eerstvolgende Commissievergadering wordt hierover een definitief besluit genomen.

De drie toetscriteria

De Commissie toetst op drie criteria (+ coping):

1. Aardbevingschade aan de woning
2. Medische en/of psychische problematiek
3. Financiële situatie

Wordt een aanvraag definitief afgewezen? Dat betekent nooit dat er van de ene op de andere dag geen contact meer is tussen de casemanager en betrokkenen. De casemanager helpt hen op weg naar de juiste voorzieningen of andere oplossingsrichtingen, zodat ze op enige manier toch verder kunnen.

5. Direct ontzorgende voorzieningen

Wordt een aanvraag verder in behandeling genomen, dan kan de situatie van betrokkenen dermate schrijnend zijn dat er direct ontzorgende voorzieningen nodig zijn. Zoals een zaakwaarnemer of financieel coach. Deze voorzieningen mogen direct door de secretaris toegekend worden.

6. Onderzoek

Het doel van de onderzoeksfase is om samen de situatie gedegen en compleet in beeld te brengen op grond van de drie criteria + coping. Dit begint met een huisbezoek aan de betrokkenen. Indien nodig worden bij het in beeld brengen van de situatie deskundigen ingeschakeld – dit kan zijn op medisch, psychisch of financieel gebied. Deze deskundigen rapporteren aan de casemanager, die deze bevindingen verwerkt in zij/haar advies richting de Commissie.

Coping

'Coping' is de wijze waarop mensen omgaan met de belastende omstandigheden waarin ze verkeren. Dit kan als verzwarend aspect gelden, bovenop de drie criteria. De casemanager neemt de mate en manier van coping mee in zijn/haar adviesrapportage richting de Commissie.

7. Tussenadvies

Bepaalde factoren kunnen het proces vertragen of blokkeren. Bijvoorbeeld wanneer een woning moeilijk verkoopbaar is en het om medische/psychische redenen wel noodzakelijk is dat betrokkenen op korte termijn verhuizen. Dan kan een tussenadvies oplossing bieden, zoals het vergoeden van de kosten van (tijdelijke) vervangende woonruimte. Betrokkenen krijgen daarmee een tijdelijke ontzorgende oplossing geboden, op weg naar een definitieve oplossing. Ondertussen worden het onderzoek en de stappen richting een passende permanente oplossing voortgezet.

8. Advies

Wanneer de onderzoeksfase is afgerond, wordt het definitieve advies door de casemanager opgesteld en voorgelegd aan de Commissie.

9. Besluit

Aan de hand van het adviesrapport (incl. het deskundigenonderzoek) besluit de Commissie op welke wijze betrokkenen het beste verder geholpen kunnen worden. Dit besluit is altijd aangepast op de individuele problematiek - het uitgangspunt daarbij is dat betrokkenen na effectuering van het besluit zelfstandig en op eigen kracht verder kunnen.

10. Afronding

Alle acties voortvloeiend uit het besluit worden op een goede manier tot uitvoering gebracht – daar ziet de casemanager op toe. Wanneer alles volgens afspraak is uitgevoerd, wordt het dossier gesloten.

3. Overzicht aanvragen & vormen van geboden hulp

3.1 Cijfermatig overzicht aanvragen & geboden hulp

Onderstaande overzichten geven inzicht in (1) het aantal binnengekomen, in behandeling zijnde en afgehandelde aanvragen, gerekend vanaf de start van de Commissie op 15 april 2014, (2) de vormen van verleende hulp op hoofdlijnen en (3) de uitgekeerde geldelijke hulp ten behoeve van schrijvende situaties.

BINNENGEKOMEN AANVRAGEN & BEHANDELING	
Status	Aantal (vanaf 15 april 2014)
Totaal aantal aanmeldingen	156
	Binnengekomen via burgemeesters: 140
	Binnengekomen via Onafhankelijk Raadsman: 16
In behandeling	25
Definitief afgehandeld	131

VORMEN VAN GEBODEN HULP OP HOOFDLIJNEN	
Geboden hulp	Aantal (vanaf 15 april 2014)
Verhuiskostenvergoeding	40
Financiële coach/zaakwaarnemer	34
Woning opgekocht door de NAM in opdracht van de Commissie	24
Financiële hulp / garantiebedrag om verkoop te bevorderen	20
Woning zelf verkocht	17
Verwijzing/bemiddeling naar NAM/gemeente	9
Vergoeding tijdelijke huur	9
Hulp in natura (onderwijs/zorg/huis)	2
Herstel huis op kosten van de Commissie	2

FINANCIËLE MIDDELEN INGEZET T.B.V. SCHRIJVENDE SITUATIES	
Beschikbaar bedrag regeling Bijzondere Situaties (per 15 april 2014)	Ingezet ter ondersteuning in schrijvende situaties (vanaf 15 april 2014)
€ 15.000.000,-	€ 6.435.494,01

3.2 Vormen van problematiek

Zoals gezegd hanteert de Commissie bij het bieden van hulp een aantal criteria, waarbij bij de aanvrager sprake moet zijn van een combinatie van problemen (aardbevingsschade, medisch/psychisch en financieel), gerelateerd aan de aardbevingen. In de problematiek zijn twee hoofdlijnen te constateren:

- a. Mensen ervaren hun onroerend goed vaak als een blok aan het been, in combinatie met de stagnering op de huizenmarkt.
- b. Aardbevingsschade, vaak in combinatie met financiële problematiek en gezondheidsproblemen (zowel psychisch als lichamelijk).

Daaruit vloeien vormen van problematiek uit voort zoals:

- 'Vastzitten', geen uitweg meer zien uit de complexiteit van problemen. De gebruikelijke copingstrategieën bieden geen oplossing meer.
- Op oudere leeftijd de stap richting het gehoopte 'rustige leven' of de gewenste leeftijdbestendige woonplek niet kunnen maken.
- Financiële problematiek. Mensen, gezinnen hebben in diverse gevallen veel geld verloren door de situatie - soms aardbevingengerelateerd in combinatie met de gevolgen van de economische crisis en/of persoonlijke omstandigheden.
- Reeds bestaande problematiek waar de bijkomende problemen als gevolg van de aardbevingen de druppel zijn die de emmer doet overlopen.
- Gevoel van onrechtvaardigheid en onmacht: 'Dit overkomt ons, we hebben er totaal geen invloed op en steun is ver te zoeken'.

Situaties zijn soms zeer complex van aard. Vaak is er sprake van gecompliceerde schade, een dito schadeproces en een stapeling van medische en financiële problemen. Daarom is enerzijds het hanteren van de drie criteria zo belangrijk en anderzijds het beoordelen van het individuele geval in haar unieke context.

Altijd een stap verder

Op het moment dat er een aanvraag bij de Commissie Bijzondere Situaties binnenkomt en deze voldoet niet aan de gestelde criteria, zet de Commissie het proces van hulpverlening niet voort maar zorgt wel voor (a) een advies dat kan leiden tot vormen van oplossingen en/of (b) een doorverwijzing naar een instantie die mogelijk kan ondersteunen. De Commissie vindt het belangrijk aanvragers - ook al vallen ze niet binnen de regeling Bijzondere Situaties - niet in de kou te laten staan en hen ten minste een stap verder in de juiste richting te helpen.

3.3 Vormen van geboden hulp

In het bieden van hulp aan de bewoners die in een schrijnende situatie terecht zijn gekomen, redeneert en beslist de Commissie steeds vanuit het perspectief van de individuen die het betreft: wat is precies het probleem, waarmee zijn de betrokkenen daadwerkelijk geholpen en wat is daar redelijkerwijs voor nodig? Daarbij moet soms creatief en buiten de geijkte paden worden gedacht en gehandeld. Steeds is het doel een oplossing te vinden waarmee mensen daadwerkelijk weer verder kunnen. Soms is dat het opkopen van een woning, maar veelal is andersoortige hulp meer passend bij de situatie en biedt het de betrokkenen een beter perspectief op de langere termijn.

In het volgende schema vindt u voorbeelden van vormen van hulp die door de Commissie worden geboden. Deze impressie is niet uitputtend - omdat elke situatie weer net een andere oplossing vraagt, worden vele verschillende vormen van hulp ingezet.

Financiële vergoedingen	Deze vergoedingen zijn bestemd voor o.a. verkoopbevordering, verhuiskosten, compensatie na verkoop van de woning beneden een acceptabele prijs in relatie tot de individuele omstandigheid.
Hulp in natura	Dit betreft vormen van hulp zoals hulp bij de verkoop van de woning, afbouw woning, hulp bij onderhoud van woning/tuin die te koop staan en maatschappelijke ondersteuning voor gezinsleden, support van deskundigen. Mensen worden daarnaast, indien relevant, geholpen bij de doorverwijzing naar voorliggende regelingen.
Bemiddeling vanuit Commissie	Deze bemiddeling betreft onder andere situaties waarin een complexe situatie is ontstaan van verschillende betrokken instanties rondom verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid, waarbij de betrokken bewoners 'tussen wal en schip' dreigen te raken. Tevens zet de Commissie haar positie in wanneer de inzet van een instantie bij kan dragen aan de oplossing voor betrokkenen.
Bemiddeling door casemanager	Een aantal situaties wordt puur opgelost door bemiddeling van de casemanager: door het bieden van een luisterend oor, de situatie in kaart te brengen en te ordenen dan wel door betrokkenen te verwijzen naar bestaande voorzieningen kunnen zij weer verder.
Bindende adviezen	De Commissie kan de NAM bindende adviezen opleggen, waar dat de best mogelijke oplossing is voor de betreffende bewoners. Een voorbeeld daarvan is het laten opkopen van woningen. De Commissie heeft de NAM tussen 1 april 2015 en heden 24 maal bindend geadviseerd een woning op te kopen.

4. Bevindingen & overdrachtssituatie

4.1 Bevindingen vertaald naar adviezen

Vanaf het begin dat de Commissie operationeel was, heeft ze vanuit de praktijk verschillende trends en ontwikkelingen kunnen constateren. Een aantal van deze bevindingen is reeds vermeld in het *Jaarverslag 2014* en het *Evaluatieverslag* (te vinden op www.vangnetbijzondersituaties.nl). In de afgelopen periode is daar nog een aantal bevindingen bijgekomen dan wel verdienen zij nogmaals de nadruk. Ten aanzien van elke van deze bevindingen heeft de Commissie concrete aanbevelingen neergelegd bij de relevante personen c.q. instanties.

1. Bedrijvenloket

In diverse situaties blijkt er sprake van problematiek die ondernemers betreft – vaak vervlochten met de privéomstandigheden. Omdat de Commissie puur is voor particulieren (ondernemersproblematiek vraagt weer een hele andere en specifieke aanpak), kan zij voor deze mensen niets betekenen. Als reactie op deze trend heeft de Commissie hierin zowel mondeling als schriftelijk in meerdere richtingen signalen afgegeven. Inmiddels heeft de Nationaal Coördinator Groningen hierop geanticipeerd in het *Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020*¹: “De nieuwe Commissie is bedoeld voor particuliere schrijnende situaties waar snel een oplossing voor nodig is. Voor bedrijven wordt gezocht naar een apart traject.”

2. Jarinowoningen

Een voorbeeld waarin een aantal instanties - naar het oordeel van de Commissie - onvoldoende de maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft genomen, is die van de Jarinowoningen in Loppersum. Hoewel er een hulpvraag van een individueel gezin bij de Commissie werd neergelegd, is het probleem dat daaraan ten grondslag ligt één die breder wordt ervaren (i.c. onzekerheid over de toekomstige woonsituatie) en zijn oorsprong heeft in een verwaarlozing van verantwoordelijkheden. De NAM en het Centrum voor Veilig Wonen zijn door de Commissie geattendeerd op de impact die het ontbreken van hun duidelijkheid en ingrijpen heeft op de bewoners van deze huizen. Het betreffende gezin is vanwege de schrijnendheid door de Commissie geholpen. Er zou echter een generale oplossing voor de bewoners in een vergelijkbare situatie moeten komen.

3. Regeling voor ouderen

Verschillende aanvragen zijn afkomstig van bewoners die vaak na het bereiken van de AOW-leeftijd de stap richting het gehoopte 'rustige leven' of de gewenste leeftijdbestendige woonplek niet op eigen kracht kunnen maken. Als gevolg van of mede als gevolg van de aardbevingen. Voor een aantal situaties kan een specifieke regeling daarin uitkomst bieden. De Commissie heeft in deze geadviseerd tot het tot stand komen van een specifieke regeling op korte termijn.

¹ Uit: Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020 (Nationaal Coördinator Groningen, 2015, p. 146)

4. Huizenrotonde

De NAM heeft inmiddels diverse huizen opgekocht met een bestemming voor sloop, ingrijpend herstel, wisselwoning en/of pilots voor aardbevingsbestendige en duurzame huizen. Toch lost het opkopen van een huis lang niet altijd de problemen op – niet voor het individu, maar ook niet voor de samenleving en de leefbaarheid van het dorp. Een aantal Commissieleden en deskundigen heeft zich daarom gebogen over deze woningmarktproblematiek en is daartoe tot een aanbeveling gekomen. Deze zogenaamde *Huizenrotonde* kan beschouwd worden als een sociale onderneming die kleinschalig beheer van huizen op zich neemt in het aardbevingengebied. De notitie waarin dit concept is uitgewerkt, is aangeboden aan de Nationaal Coördinator Groningen alsmede aan de burgemeesters uit het betreffende gebied. Deze notitie is via het secretariaat van de Commissie Bijzondere Situaties op te vragen.

Met voornoemde aanbevelingen c.q. adviezen hoopt de Commissie een aanzet te geven tot structurele oplossingen voor de verschillende groepen betrokkenen en (de bewoners en leefbaarheid van) het aardbevingengebied als geheel.

4.2 Overdrachtssituatie

Nu is de fase aangebroken om van een tijdelijke naar een permanente Commissie te gaan, zo konden de Commissieleden constateren. De Commissie Bijzonder Situaties – met haar leden, secretariaat, casemanagers, deskundigen en werkwijze – is inmiddels een rijdende trein die niet meer weg te denken is. Het geheel functioneert goed – reden waarom de Commissie in de zomer van 2015 minister Kamp heeft geadviseerd haar taakstelling per 1 januari 2016 over te dragen aan de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Dit advies is als zodanig overgenomen door de NCG in het *Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020*².

Op de vraag in hoeverre de Commissie bijdraagt aan een vermindering van de problematiek van de mensen in het aardbevingsgebied, kan gesteld worden dat zij één van de uitwegen vormt. Zij vermindert niet de grondslag van de problematiek, maar helpt wel de mensen die door de aardbevingen in schrijnende situaties terecht zijn gekomen. Daarin vult zij duidelijk een lacune. “De tijdelijke Commissie Bijzondere Situaties heeft een duidelijke toegevoegde waarde voor deze gevallen”, aldus de NCG in het voornoemde Meerjarenprogramma¹. Over de nieuwe vorm waarin de Commissie vanaf 1 januari 2016 zal gaan opereren, schrijft hij: “De onafhankelijkheid van de nieuwe Commissie dient verankerd te zijn. (...) Met de huidige opzet is er een goed werkmodel ontstaan dat grotendeels kan worden overgedragen aan de NCG. Om de onafhankelijkheid te waarborgen kiest de NCG er voor om de Commissie in te stellen als een adviescommissie die wordt ingesteld door het ministerie van Economische Zaken.”

De taakstelling van de permanente Commissie blijft daarbij ongewijzigd: “De nieuwe Commissie is bedoeld voor particuliere schrijnende situaties waar snel een oplossing voor nodig is. Voor bedrijven wordt gezocht naar een apart traject.”

De NAM blijft verplicht om uitvoering te geven aan besluiten van de Commissie. De wijze waarop bewoners uit het aardbevingengebied met hun hulpvraag kunnen worden voorgedragen aan de Commissie, wordt uitgebreid: “Op dit moment kunnen via de Onafhankelijk Raadsman en de burgemeesters zaken worden voorgedragen aan de Commissie. Aanvullend hieraan krijgt de NCG na

² Uit: Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020 (Nationaal Coördinator Groningen, 2015, p. 27, 83, 145-147)

consulatie met burgemeesters de mogelijkheid zaken voor te leggen aan de Commissie. De Commissie maakt daarna een eigen en onafhankelijke afweging of zij de zaak in behandeling neemt.”

Het werkmodel van de huidige Commissie wordt zoals gezegd goeddeels meegenomen naar de nieuwe, permanente situatie. Dit gebeurt onder andere door een gefaseerd rooster van aftreden van de Commissieleden, de borging van het secretariaat en overname van het team van casemanagers en deskundigen dat aan de Commissie verbonden is.

Op deze manier wordt een vloeiende overgang gerealiseerd naar een situatie waarin mensen in schrijnende situaties geholpen blijven worden. Want het belang van de bewoners in het Groninger aardbevingengebied blijven het hoogste en gezamenlijk gedeelde doel. Of zoals de NCG het verwoordt: “Met deze situatie zal er een nieuwe Commissie ontstaan die, voortbordurend op het succes en de lessen van de oude Commissie, aanvragers adequate en snelle ondersteuning kan bieden bij schrijnende situaties. Daar waar er een helpende hand nodig is, zal de nieuwe Commissie die bieden. Gedurende het gehele proces staat de bewoner centraal en wordt hij of zij optimaal geïnformeerd over de voortgang van zijn aanvraag en wat hij kan verwachten als vervolg.”